

บทที่ 1

บทนำ

1.1 หลักการและเหตุผล

ปัจจุบัน สถานการณ์ทางการเมือง สังคม เศรษฐกิจ ทั้งภายในและภายนอกประเทศที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและรุนแรง ส่งผลกระทบต่อการพัฒนาประเทศในทุกด้าน ประชาชนทุกระดับมีความต้องการ ความคาดหวังและเรียกร้องบริการจากรัฐเพิ่มขึ้น ในขณะที่รัฐ มีขีดความสามารถและทรัพยากรที่จำกัด ไม่สามารถที่จะตอบสนองปัญหาและความต้องการที่เกิดขึ้นในแต่ละท้องถิ่นได้ทันเหตุการณ์ ฉะนั้น จึงกล่าวได้ว่าการกระจายอำนาจสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นการจัดการความสัมพันธ์ของอำนาจบริหารระหว่างราชการบริหารส่วนกลาง ราชการบริหารส่วนภูมิภาค และราชการบริหารส่วนท้องถิ่น เพื่อให้สอดคล้องกับเหตุการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ ที่มุ่งหวังให้เกิดการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองภายใต้ระบอบประชาธิปไตย ทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับประเทศ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 มาตรา 78 บัญญัติว่า “รัฐต้องกระจายอำนาจให้ท้องถิ่นพึ่งตนเองและตัดสินใจในกิจการท้องถิ่นได้เอง พัฒนาเศรษฐกิจท้องถิ่นและระบบสาธารณูปโภค และสาธารณูปการ ตลอดจนโครงสร้างพื้นฐาน สาธารณเทศในท้องถิ่นให้ทั่วถึงและเท่าเทียมกันทั่วประเทศ รวมทั้งพัฒนาจังหวัดที่มีความพร้อมให้เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขนาดใหญ่ โดยคำนึงถึงเจตนารมณ์ของประชาชนในจังหวัดนั้น” กอปรกับบทบัญญัติโดยรวมในหมวด 9 ก็ได้กล่าวถึงการที่รัฐจะต้องให้ความสำคัญเป็นอิสระแก่ท้องถิ่นตามหลักแห่งการปกครองตนเอง ความต้องการของประชาชนในท้องถิ่น โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะมีอิสระในการกำหนดนโยบาย การปกครอง การบริหารงานบุคคล การเงิน การคลัง และมีอำนาจหน้าที่ของตนเองโดยเฉพาะ โดยรัฐบาลเป็นเพียงผู้ที่ทำหน้าที่ในการกำกับดูแลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเท่าที่จำเป็นภายใต้กรอบของกฎหมายเท่านั้น

จากหลักดังกล่าว อาจได้ว่าการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นโดยแท้จริงแล้วก็คือ การกระจายความรับผิดชอบ การตัดสินใจให้กับประชาชนในท้องถิ่น สอดคล้องกับหลักการปกครองระบอบประชาธิปไตย เพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนมีการปกครองตนเอง และจัดบริการสาธารณะเพื่อประชาชนในท้องถิ่น นั้นเอง แต่เนื่องจากประชาชนทุกคนไม่สามารถเข้าไปทำหน้าที่ในการบริหารได้ทั้งหมด กฎหมายจึงบัญญัติให้สามารถแสดงความรับผิดชอบและการตัดสินใจ โดยเลือก

ตัวแทนของตนเข้าไปทำหน้าที่ฝ่ายบริหารและฝ่ายนิติบัญญัติในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งสิ่ง
ที่ประชาชนได้รับจากการกระจายอำนาจ คือ

- 1) ได้รับการบริการสาธารณะที่มีคุณภาพ มาตรฐาน และสามารถเข้าถึงบริการสาธารณะได้
อย่างทั่วถึงและเป็นธรรม
- 2) มีบทบาทในการตัดสินใจ การกำกับดูแล และการตรวจสอบ ตลอดจนการสนับสนุน
การดำเนินกิจกรรมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้อย่างเต็มที่
- 3) มีโอกาสเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เช่น การ
เสนอความต้องการ การไปเลือกตั้ง การเสนอข้อบัญญัติท้องถิ่น การถอดถอนผู้บริหาร
หรือสมาชิกสภาท้องถิ่น เป็นต้น

อย่างไรก็ตามตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน การเมืองยังคงเป็นเรื่องของการต่อสู้แย่งชิง
ผลประโยชน์และทรัพยากร (Interest and Resources) ของประชาชนที่มีหลากหลายสาขาอาชีพ
(Various Groups) โดยเฉพาะในประเทศที่มีการปกครองระบอบประชาธิปไตย เมื่อประชาชนมีการ
รวมตัวกันเป็นกลุ่ม ย่อมเกิดความขัดแย้งและผลประโยชน์ ส่วนใครจะได้ผลประโยชน์มากน้อย
(More or Less) หรือ ใครจะเสียผลประโยชน์นั้น ขึ้นอยู่กับว่า กลุ่มผลประโยชน์แต่ละกลุ่มได้เข้ามา
มีอิทธิพลในส่วนใดของการเมือง และมีมากน้อยเพียงใด (Political Influence)

งานศึกษาทางวิชาการจำนวนมากจากอดีตจนถึงปัจจุบัน ทั้งของไทยและ
ต่างประเทศล้วนชี้ให้เห็นว่า กลุ่มผลประโยชน์แต่ละกลุ่มได้เข้ามามีอิทธิพลต่อการเมืองท้องถิ่นใน
ระดับสูง

อริสโตเติล (1962) บิดาแห่ง ปรัชญาการเมืองเคยกล่าวถึงกลุ่มผลประโยชน์ไว้โดย
ได้ให้ข้อสรุปว่า ไม่ว่ากฎหมายนั้นจะผ่านการคัดเลือกกันกรองรอบคอบสักเพียงใดก็ตาม เขาเห็น
ว่ากฎหมายหลายฉบับอาจจะเขียนขึ้นด้วยความลำเอียง เข้าข้างกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งในสังคม โดยทำให้
กลุ่มอื่นเสียผลประโยชน์ เรื่องนี้ นักคิดคนอื่น ๆ ต่อมาก็ตระหนักดี เช่น คาร์ล มาร์กซ์ หรือ มองเตสกี
เออ ผู้ซึ่งเห็นว่าถ้าหากกฎหมายได้รับการร่างขึ้นโดยสอดคล้องกับรัฐธรรมนูญที่ดี ก็จำเป็นที่
กฎหมายนั้นจะมีความยุติธรรม แต่หากกฎหมายใดสอดคล้องกับรัฐธรรมนูญที่ผิดพลาดหรือไม่
ถูกต้องตามธรรมเนียมคลองธรรมแล้ว กฎหมายนั้นย่อมไม่ยุติธรรม และ เมื่อประโยชน์แก่กลุ่มผู้ร่าง
มันขึ้นมา ตามการสรุปของ อริสโตเติล คาร์ล มาร์กซ์ หรือ มองเตสกีเออ แสดงให้เห็นว่ากลุ่ม
ผลประโยชน์มีอิทธิพลต่อการเมืองมาตั้งแต่สมัยก่อนคริสตกาล

อิทธิพลของกลุ่มผลประโยชน์ต่อการเมืองมีมาทุกยุคทุกสมัย ดังเช่นที่ แมคคิเวลลิ
(1950) มองโดยเน้นว่า นักปกครองจะต้องทำการปกครองเพื่อผลประโยชน์ของฝ่ายรับการปกครอง
มิฉะนั้น จะอยู่ในอำนาจได้ไม่นาน ปราชญ์ผู้นี้ถือว่า การเมืองเป็นเรื่องเกี่ยวกับความขัดแย้ง อำนาจ

ความรุนแรง รวมทั้งการมีความต้องการไม่สิ้นสุด แต่มีทรัพยากรจำกัด ผู้มีอำนาจปกครองจะต้องมีความสามารถในการจัดการกับความขัดแย้งดังกล่าวให้ได้ ในที่นี้ตามคำกล่าวของ แมคคิเวลลี สรุปได้ว่าฝ่ายรับการปกครองเป็นกลุ่มผลประโยชน์ที่มีอิทธิพลต่อการคงอยู่ในอำนาจของผู้ปกครองในทุกช่วงของประวัติศาสตร์การเมือง

เมื่อก้าวถึงประเด็นหลักที่ผู้ศึกษาต้องการจะศึกษาเรื่องอิทธิพลของกลุ่มผลประโยชน์ต่อการเลือกตั้งระดับท้องถิ่นนั้น เนื่องจาก สถานการณ์การเมืองท้องถิ่นในยุคกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นอย่างปัจจุบันการเข้าถึงตำแหน่งทางการเมืองมักจะมาจากการใช้อำนาจ การใช้จ่ายเงิน และการใช้สื่อที่เข้าถึงผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ดังนั้นผู้ที่มีทุนมากจึงมีโอกาสดำเนินการสัมพันธตนเองก่อนคนอื่นด้วยวิธีการทางการเมืองโฆษณาและการเข้าไปร่วมในงานพิธีต่างๆ เนื่องจากในสังคมประชาธิปไตยผู้มีอิทธิพลอาจมีอิทธิพลลดลงในเชิงการใช้อำนาจ ประชาชนมีช่องทางในการตรวจสอบมากขึ้น ทั้งทางกฎหมาย ทางประชาสังคมหรือทางสื่อสารมวลชน ทั้งภายในและระหว่างประเทศ เมื่อประชาชนได้รับการศึกษามากขึ้นและรู้เท่าทัน นักการเมืองมากขึ้น ย่อมทำให้นักการเมืองต้องพัฒนาตนเอง ศึกษาค้นคว้า เพื่อสรรหาเอกลักษณ์วิธีการพัฒนารูปแบบ มาใช้ในการแสวงหาการสนับสนุนทางการเมืองจากผู้มีสิทธิเลือกตั้งและกลุ่มที่มีบทบาทในการทำให้ต้นชนะการเลือกตั้ง

งานการศึกษาเรื่องกลุ่มผลประโยชน์ในประเทศไทยใน ผู้ศึกษาหลายท่านพบว่า มีกลุ่มผลประโยชน์ได้เข้ามามีอิทธิพลต่อการเมืองและการปกครองมากขึ้นเช่นงานศึกษาของ

มนตรี เณรวิทย์การ (2528 : 1) ได้ศึกษาเรื่อง บทบาทของกลุ่มผลประโยชน์ที่มีต่อรัฐบาล ระบบราชการ ประชาชน และ การพัฒนาประเทศ พบว่า กลุ่มผลประโยชน์หรือกลุ่มอิทธิพล เป็นปรากฏการณ์ที่เด่นชัดมากในสังคมไทย ในระยะหลังเหตุการณ์เปลี่ยนแปลงสำคัญทางการเมืองในปี พ.ศ. 2516 ซึ่งเป็นช่วงระยะเวลาที่การเมืองมีลักษณะเปิดมากขึ้น และมีลักษณะเป็นพลวัตรประกอบกับ การพัฒนาทางสังคม การผลิต และ การเปลี่ยนแปลงทางการเมือง การปกครองที่เป็นประชาธิปไตยมากกว่าเดิม และ อีกส่วนที่สำคัญคือผลจากนโยบายของรัฐในการส่งเสริมการรวมกลุ่มในภาคเอกชน และ ในหมู่ประชาชนทั้งในเมืองและชนบท เพื่อช่วยเหลือรัฐบาลในการพัฒนาเศรษฐกิจ และ รักษาความมั่นคงของประเทศ

ธีรยุทธ บุญมี (2540 : 26) ได้กล่าวถึงโครงสร้างทางสังคมโดยพื้นฐานทั่วไปซึ่งยังเป็นระบบอุปถัมภ์ ที่ชาวชนบทคนยากจนต้องพึ่งพากลุ่มนายทุนพืชไร่ เจ้าแก่งโกลี กลุ่มผู้มีอิทธิพล กลุ่มกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ฯลฯ ในท้องถิ่น ระบบอุปถัมภ์อาจมีมานานแล้วในประวัติศาสตร์ไทย แต่ที่เกิดอย่างกว้างขวางเป็นปัญหาแพร่หลายมากในปัจจุบัน น่าจะเกิดเพียงเมื่อ 100 ปีเศษก่อนมานี้เอง เมื่อมีการปฏิรูปการปกครองแผ่นดินไทยในสมัยรัชการที่ 5 ส่งผลให้เกิดการรวมศูนย์ของประเทศไทยอย่างมาก ชาวบ้านถูกตัดขาด ไม่ให้มีอำนาจในการควบคุมดูแลทรัพยากร เช่น แร่ธาตุ ป่าไม้

ในกิจการต่างๆที่เคยเป็นบทบาทหน้าที่ของชุมชน เช่นการจัดการเรื่องชลประทาน การสาธารณสุข การศึกษา การป้องกันโจรผู้ร้าย ก็ถูกแทนที่โดยอำนาจจากส่วนกลาง ซึ่งไม่ค่อยมีประสิทธิภาพและสร้างช่องว่างกับท้องถิ่นมากเกินไป เมื่อชาวบ้าน ชุมชนอ่อนแอ ก็ต้องพึ่งพาผู้มีเงินมีอำนาจในท้องถิ่น นอกจากผู้อุปถัมภ์ท้องถิ่นแล้ว ปัจจุบันยังมีกลุ่มผลประโยชน์ธุรกิจขนาดใหญ่ที่ผูกขาดสัมปทานโครงการต่างๆ เข้าไปประสาน เพื่อสร้างระบบการซื้อเสียงและหวัคะแนวจีนมากมาย

สำหรับพื้นที่ในการศึกษาครั้งนี้คือเทศบาลตำบลแม่โจ้ ซึ่งตั้งอยู่ในพื้นที่อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ ได้รับการยกฐานะจากสุขาภิบาลแม่โจ้เป็นเทศบาลแม่โจ้เมื่อ ปี 2542 มีฐานะเป็นนิติบุคคล มีพื้นที่รับผิดชอบทั้งสิ้น 19.45 ตารางกิโลเมตร หรือ ประมาณ 12,155 ไร่ ครอบคลุมพื้นที่ 3 ตำบล ประกอบด้วย 15 หมู่บ้าน 17 ชุมชน มีประชากร 7,107 ครอบครัว รวม 17,236 คน แยกเป็นชาย 8,009 หญิง 9,227 คน ความหนาแน่นของประชากรโดยเฉลี่ยเท่ากับ 886 คนต่อตารางกิโลเมตร เป็นที่ตั้งของมหาวิทยาลัยแม่โจ้ โรงเรียนระดับมัธยมศึกษา 1 โรง และโรงเรียนประถมศึกษา 4 โรง โรงพยาบาล 1 แห่ง คลินิกเอกชน 3 แห่ง มีโรงแรม 4 แห่ง ธนาคาร 5 แห่ง ร้านอาหาร 69 ร้าน ร้านของชำ 240 ร้าน ตลาดเอกชน 5 แห่ง ปั้มน้ำมัน 10 แห่ง บริษัท/ห.จ.ก. 16 แห่งร้านวัสดุก่อสร้าง 14 แห่ง รายได้เฉลี่ยของประชากร 35,000 บาท ต่อคนในปี 2547 มีงบประมาณรายรับถึง 68,225,373.06 บาท (งานทะเบียนราษฎร, เทศบาลตำบลแม่โจ้, 1 มิถุนายน 2547)

แสดงให้เห็นถึงศักยภาพของพื้นที่เมืองใหม่ที่มีความสามารถในการพัฒนาตัวเองให้เป็นองค์กรปกครองท้องถิ่นระดับที่สูงกว่าเช่นเทศบาลเมืองและเทศบาลนครได้ในอนาคต จึงเป็นพื้นที่ที่น่าสนใจต่อการลงทุนของภาครัฐและเอกชน และดึงดูดให้ผู้คนเข้ามาตั้งบ้านเรือนและย้ายเข้ามาอยู่อาศัยรับสวัสดิการจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมากขึ้น การเพิ่มของธุรกิจและจำนวนประชากรจะช่วยกระตุ้นภาคการผลิตให้มีแรงจูงใจที่จะผลิตสินค้าและบริการป้อนแก่ผู้บริโภคในพื้นที่ที่เพิ่มขึ้น การเพิ่มขึ้นของกิจกรรมทางเศรษฐกิจหมายถึงเม็ดเงินภาษีที่องค์กรท้องถิ่นจะสามารถเก็บได้มากขึ้นตามลำดับ การเพิ่มขึ้นของประชากรหมายถึงเงินอุดหนุนที่รัฐบาลจะต้องนำมาสนับสนุนองค์กรท้องถิ่นในการบริหารงานมิติต่างๆในพื้นที่ งบประมาณต่อปีที่มากขึ้นอย่างเห็นได้ชัดคือ งบประมาณ พ.ศ. 2544 มีงบประมาณรายรับ 27,985,062.40 บาท งบประมาณ พ.ศ. 2545 มี 38,569,455.70 บาท งบประมาณ พ.ศ. 2546 มี 61,671,156.85 บาท งบประมาณ พ.ศ. 2547 มีถึง 68,225,373.06 บาท (เทศบาลแม่โจ้, รายงานกิจการประจำปี พ.ศ. 2548)

ด้วยลักษณะของพื้นที่ที่มีอัตราการเติบโตสูงและงบประมาณ กว่า 68 ล้านบาทต่อปี ในด้านการเมืองของพื้นที่เทศบาลนั้นมีผู้มีสิทธิ์เลือกตั้งทั้งสิ้น 14,230 คน ผู้มาใช้สิทธิ์เลือกตั้งนายกเทศมนตรีและสมาชิกสภาเทศบาล ในวันที่ 17 ธันวาคม 2547 จำนวน 7,948 คน คิดเป็นร้อยละ

ละ 55.85 (สำนักปลัดเทศบาลตำบลแม่ใจ, 2548) บัตรเสียจำนวน 532 ใบ คิดเป็นร้อยละ 6.69 บัตรไม่ประสงค์ลงคะแนนจำนวน 452 ใบ คิดเป็นร้อยละ 5.69 ทำให้นักการเมืองท้องถิ่นหรืออีกนัยหนึ่งคือกลุ่มผลประโยชน์ทางการเมือง มีความสนใจจะเข้ามาบริหารจัดการทรัพยากรของเทศบาล และมีการแข่งขันกันอย่างสูงเพื่อจะก้าวเข้ามาสู่อำนาจในการตัดสินใจใช้งบประมาณต่างๆ ตามนโยบายของแต่ละกลุ่มได้โฆษณาหาเสียงกันไป

ดังนั้นจึงมีสมมติฐานว่าผู้ที่ต้องการดำรงตำแหน่งทางการเมืองในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อาจต้องทำทุกวิธีที่ตนมีศักยภาพ ในการเอาชนะทางการเมืองเหนือคู่แข่ง เพื่อเข้าไปดำรงตำแหน่งผู้บริหารและสมาชิกสภาท้องถิ่น ในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ช่องทางสำคัญที่จะได้นำเสนอในการศึกษาฉบับนี้คือ การใช้อิทธิพลของกลุ่มผลประโยชน์โน้มน้าวให้สมาชิกกลุ่มรวมทั้งผู้มีสิทธิเลือกตั้งเลือกกลุ่มที่ตนสนับสนุน และการใช้ความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์ระหว่างกลุ่มผลประโยชน์ทางการเมืองกับกลุ่มผลประโยชน์ที่อาศัยอยู่ในชุมชนเทศบาลตำบลแม่ใจ ให้เป็นประโยชน์ต่อการเอาชนะการเลือกตั้งระดับเทศบาลตำบล

ปัจจัยสำคัญที่ดึงดูดให้นักการเมืองท้องถิ่นเข้ามาสู่การแข่งขันอย่างดุเดือดอย่างหนึ่ง ก็เนื่องด้วยงบประมาณที่สูงถึงปีละกว่า 80-90 ล้านบาทของสำนักงานเทศบาลตำบลแม่ใจ (กองการคลัง, เทศบาลตำบลแม่ใจ) ส่งผลให้ผู้ที่ต้องการดำรงตำแหน่งทางการเมืองจึงต้องหาทุกวิธีการเพื่อชักจูงให้กลุ่มผลประโยชน์ในท้องถิ่นสนับสนุนตน ซึ่งต้องแลกกับการต่อรองกับ กลุ่มผลประโยชน์ซึ่งในปัจจุบันมีความเป็นโครงสร้างมากขึ้น โดยเฉพาะกลุ่มเกิดจากการจัดตั้งขององค์กรภายในรัฐบาล ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน เช่น กลุ่มผู้นำชุมชน(กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน) กลุ่มสตรีแม่บ้าน กลุ่มชมรมผู้สูงอายุ กลุ่มอาสาสมัครสาธารณสุข (อสม.) บางส่วนเกิดขึ้นตามบริบทความต้องการที่สอดคล้องกันของสมาชิก ซึ่งมีปัจจัยที่กระทบต่อสมาชิกทุกคนเอื้อให้เกิดกลุ่มตามธรรมชาติขึ้น เช่น กลุ่มนักศึกษามหาวิทยาลัย ซึ่งเป็นกลุ่มความต้องการคล้ายคลึงกัน และมีการจัดตั้ง รวมทั้งกลุ่มเกษตรกร ที่อาศัยในชุมชนหมู่บ้านคนพื้นเมือง(ป้อก) ที่เป็นเครือญาติกันอันมีผู้นำธรรมชาติหรือผู้อาวุโสเป็นผู้นำ ซึ่งเป็นกลุ่มที่ได้รับผลกระทบจากการทำมาหากินและการดำรงชีวิตในพื้นที่เดียวกันมีปัญหาในลักษณะคล้ายกัน

กลุ่มเหล่านี้จึงต้องสร้างความเข้มแข็ง แก่กลุ่มผลประโยชน์ของตนให้มีอำนาจต่อรองมากขึ้น เนื่องจากกลุ่มผลประโยชน์แต่ละกลุ่มตระหนักในความสำคัญของกลุ่มของตนว่ามีบทบาทต่อการเอาชนะการเลือกตั้งและการบริหารท้องถิ่นในระดับเทศบาล ได้แก่

กลุ่มกำนันผู้ใหญ่บ้าน มีบทบาทในดูแลรักษาความสงบเรียบร้อยในชุมชน การกระจายข้อมูลข่าวสารของทางราชการ มีบทบาทในการเป็นกรรมการเลือกตั้งประจำหน่วยโดยหน้าที่ และมีอำนาจปกครองตามกฎหมาย และระเบียบกระทรวงมหาดไทย

กลุ่มสตรีแม่บ้าน มีบทบาทในการระดมสมาชิกเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆของเทศบาล เนื่องจากเป็นกลุ่มเดียวที่มีเวลาว่างที่จะเข้ามามีส่วนร่วมได้มากที่สุด และอยู่ในพื้นที่เกือบตลอดเวลา

กลุ่มอาสาสมัครสาธารณสุข หรือ อสม. มีบทบาทในด้านการเข้าถึงประชาชนในพื้นที่ เป็นที่เชื่อถือของผู้คน เป็นกลุ่มคนที่อยู่ในวัยทำงาน มีองค์กรจัดตั้งที่เป็นรูปธรรม มีสมาชิกอยู่ทุกหมู่บ้าน บุคลากรที่ได้รับการฝึกอบรม มีผลต่อการตัดสินใจของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง

กลุ่มชมรมผู้สูงอายุ เป็นกลุ่มผู้มีอาวุโสในสังคมเทศบาล อายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป เป็นกลุ่มที่มีลูกหลานอยู่ในวัยทำงานและวัยเรียน เป็นที่เคารพนับถือของประชากรที่เป็นทายาทรุ่นปัจจุบัน ด้วยความที่ผู้สูงอายุเป็นเสาหลักในการยึดเหนี่ยวจิตใจของครอบครัว และเป็นผู้มีพระคุณต่อรุ่นลูกหลาน จึงทำให้กลายเป็นกลุ่มที่มีส่วนในการโน้มน้าวจิตใจคนในครอบครัวให้ตัดสินใจเลือกนักการเมืองท้องถิ่นในการเลือกตั้งที่สำคัญ อีกกลุ่มหนึ่ง

กลุ่มเกษตรกร เป็นกลุ่มที่มีฐานะค่อนข้างยากอีกกลุ่มหนึ่งและได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงลักษณะทางกายภาพของพื้นที่ อันมาจากการตัดสินใจ นโยบายขององค์กรท้องถิ่น เป็นกลุ่มเป้าหมายหลักที่สำคัญอีกกลุ่มในการให้บริการของเทศบาล

กลุ่มนักศึกษา โดยเฉพาะนักศึกษามหาวิทยาลัยแม่โจ้ในชั้นปีที่ 1 เป็นกลุ่มที่ย้ายทะเบียนบ้านเข้ามาอยู่ในมหาวิทยาลัยแม่โจ้ มีศักยภาพในการรวมกลุ่มสูง และมีเป้าหมายเป็นของตนเอง มีกำลังในการบริโภค จึงเป็นกลุ่มที่มีบทบาทในการสร้างเศรษฐกิจในท้องที่ เช่น เป็นลูกค้าหอพักเอกชน เป็นลูกค้าร้านอาหาร และ ร้านของชำ

กลุ่มข้าราชการและพนักงานของรัฐผู้มีบทบาทในทางการเมืองในฐานะชนชั้นกลางที่มีความรู้และมีบทบาทในการให้ความรู้และการบริการแก่ประชาชนในเขตเทศบาลตำบลแม่โจ้

กลุ่มผลประโยชน์ทั้งหมดที่กล่าวมาจึงนับได้ว่ามีบทบาทและมีความสำคัญอย่างมากต่อการเอาชนะการเลือกตั้งและการบริหารงานทั่วไปขององค์กรปกครองท้องถิ่นในมิติต่างๆ ดังที่กล่าวมาแล้ว กลุ่มผลประโยชน์ทางการเมืองจึงให้ความสำคัญและพยายามเสนอการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ แก่กลุ่มผลประโยชน์ทั้งหลายนี้เป็นพิเศษ เนื่องจากเป็นฐานคะแนนระดับรากหญ้าแก่นักการเมืองในระดับการเลือกตั้งท้องถิ่น และระดับชาติในการเลือกตั้งระดับอื่นๆ

ดังนั้น ผู้ศึกษาจึงต้องการศึกษา อิทธิพลของกลุ่มผลประโยชน์ทั้ง 7 กลุ่ม ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจทางการเมืองของสมาชิกในกลุ่มผลประโยชน์ และประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ในการเลือกตั้งนายกเทศมนตรี และ สมาชิกสภาเทศบาลตำบล แม่โจ้ อำเภอ สันทราย จังหวัด เชียงใหม่ ซึ่งเป็นพื้นที่กึ่งเมืองกึ่งชนบท ที่มีโครงสร้างพื้นฐานค่อนข้างสมบูรณ์ เป็นที่ตั้งของ

มหาวิทยาลัยแม่โจ้และหน่วยงานราชการที่สำคัญอีกจำนวนหนึ่ง มีจำนวนประชากรมาก และหลากหลายกลุ่ม ซึ่งมีส่วนร่วมทางการเมืองในมิติต่างๆสูง โดยเฉพาะในการเลือกตั้งระดับท้องถิ่น เป็นสาเหตุให้ผู้ศึกษาต้องการศึกษาถึงลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มผลประโยชน์ กับกลุ่มทางการเมืองท้องถิ่นว่ามีรูปแบบอย่างไร เพื่อประโยชน์ต่อการศึกษาเรื่องการเมืองการปกครอง ด้านการต่อสู้แย่งชิงอำนาจในการเมืองท้องถิ่น โดยเฉพาะเมื่อรัฐบาลได้กระจายอำนาจสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอย่างเต็มรูปแบบมาไม่นาน จึงเป็นสิ่งที่สมควรจะหยิบยกขึ้นมาเป็นประเด็นปัญหาเพื่อการศึกษาวิจัยอย่างยิ่ง

1.2 วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาอิทธิพลของกลุ่มผลประโยชน์ในเขตเทศบาลตำบลแม่โจ้ ต่อการเลือกตั้งนายกเทศมนตรีและสมาชิกสภาเทศบาล
2. เพื่อศึกษาลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มผลประโยชน์กับกลุ่มทางการเมืองท้องถิ่น

1.3 สมมติฐาน

1. กลุ่มผลประโยชน์ท้องถิ่นมีอิทธิพลมากต่อการตัดสินใจของประชาชนผู้มีสิทธิ์เลือกตั้งในการเลือกตั้งนายกเทศมนตรีและสมาชิกสภาเทศบาล
2. กลุ่มการเมืองท้องถิ่นใช้ช่องทางของการอุปถัมภ์กลุ่มผลประโยชน์ท้องถิ่นและกลวิธีทุกอย่างเพื่อสนับสนุนกลุ่มของตน ให้ได้รับชัยชนะในการเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นและสมาชิกสภาเทศบาล

1.4 แนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดและทฤษฎี

การอยู่ร่วมกันในเขตเทศบาลซึ่งมีลักษณะการดำรงชีวิตแบบสังคมเมือง ของชนชั้นต่างระดับทางเศรษฐกิจคือ กลุ่มชุมชนที่เป็นชนชั้นนำที่มีทรัพย์สิน อำนาจทางการเมือง และชนชั้นกลางที่มีความรู้ ผู้ปกครอง เป็นชนชั้นกระฎุมพี มีลูกหลานที่ได้รับการดูแลเข้าถึงสวัสดิการรัฐ และ มีการจัดสรรทรัพยากรให้แก่กลุ่มที่มีผลประโยชน์ร่วมกันในเขตเทศบาล กับ ชุมชนหมู่บ้านที่ขาดความรู้ไม่เข้าใจสิทธิ สูญเสียโอกาสในชีวิตเข้าไม่ถึงสวัสดิการรัฐ มีความยากลำบาก ทำงานหนัก เป็นคนชายขอบที่อาศัยอยู่ทับพื้นที่เขตเทศบาลกับชนชั้นนำและชนชั้นกลาง ทำให้เกิดสังคมชนชั้นที่ซ้อนทับกันอยู่ในพื้นที่เดียวกันโดยไม่รู้ตัว แต่ในสังคมไทยซึ่งเป็นสังคมที่มีลักษณะของ

สังคมระบบอุปถัมภ์ (Patronage System) คนชายขอบที่อาศัยทับอยู่ในพื้นที่เมืองจึงไม่ได้ถูกคัดออกจากระบบสังคมของชนชั้นสูงและชนชั้นกลาง แต่สังคมชนชั้นล่างจะถูกชักจูงให้มีการจัดตั้งหรือรวมตัวกันขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ เพื่อวัตถุประสงค์ที่ยังไม่ได้รับการตอบสนองโดยกลุ่มผลประโยชน์ทางการเมืองที่มีสถานภาพทางสังคมเป็นชนชั้นสูงและชนชั้นกลางในท้องถิ่นเพื่อกลุ่มผลประโยชน์ทางการเมืองจะได้ใช้กลุ่มผลประโยชน์ที่ประกอบด้วยคนชั้นล่างในการเป็นฐานคะแนนเสียงในการเลือกตั้งแลกกับการอุปถัมภ์ค่าเช่าในมิติต่างๆ ผู้ศึกษาจึงได้ยกทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาอิทธิพลของกลุ่มผลประโยชน์ต่อการเลือกตั้งระดับเทศบาลในครั้งนี้ดังนี้

1.4.1 แนวคิดเกี่ยวกับกลุ่มผลประโยชน์ (Interest Group)

David B.Truman (1951:77) ได้นำเอาความคิดทางสังคมวิทยาและมานุษยวิทยามาอธิบายถึงลักษณะพื้นฐานทางธรรมชาติมนุษย์ว่า ชีวิตมนุษย์นั้นมักจะอยู่โดดเดี่ยวตามลำพังไม่ได้ ต้องรวมกลุ่มกัน มนุษย์ได้เรียนรู้ประสบการณ์ในการอยู่ร่วมกับผู้อื่น ตั้งแต่เริ่มเกิดมนุษย์ก็ต้องอาศัยอยู่ร่วมกับพ่อแม่และครอบครัว เมื่อเติบโตขึ้นก็เข้าไปอยู่ร่วมกับคนอื่น ในองค์กรหรือสถาบันที่ใหญ่ขึ้น Truman กล่าวว่า การอยู่ร่วมกันของมนุษย์นี้เรียกว่า “กลุ่ม”

ซึ่ง David B.Truman หมายถึงชุดของการกระทำซึ่งกันและกัน หรือชุดของความสัมพันธ์ต่างๆ ที่มีจุดมุ่งหมายชัดเจนในตัวของมันเอง ภายในกลุ่มจะมีกิจกรรมต่างๆ ที่มนุษย์ต่างก็เข้าร่วมมีบทบาทร่วมกัน มนุษย์เข้าไปร่วมกิจกรรมกับกลุ่มใดๆ ก็เพราะผลประโยชน์ของกลุ่มนั้นสอดคล้องกับผลประโยชน์ส่วนตัวของตน เนื่องจากผลประโยชน์ของมนุษย์แต่ละคนนั้นไม่เหมือนกัน การรวมกลุ่มเพื่อกระทำการกิจกรรมปกป้องหรือได้มาซึ่งผลประโยชน์จึงมีมากมายหลายกลุ่มแตกต่างกันไปตามลักษณะของผลประโยชน์และจุดมุ่งหมายเฉพาะกลุ่ม กลุ่มต่างๆ เหล่านี้จะการปะทะสังสรรค์กันในเชิงแข่งขันเพื่อผลประโยชน์ การปะทะสังสรรค์ระหว่างกลุ่มต่างๆ เหล่านี้ทำให้เกิดสิ่งที่เรียกว่า “สังคม” ดังนั้น “สังคม” จึงมีโครงสร้างมาจากกลุ่มต่างๆ นั่นเอง

David B.Truman ได้อธิบายถึงลักษณะที่แตกต่างกันระหว่าง “กลุ่มทั่วไป” กับ “กลุ่มผลประโยชน์” ว่ากลุ่มโดยทั่วไปจะเป็นการรวมตัวกันของมนุษย์ผู้มีจุดมุ่งหมายและผลประโยชน์เหล่านั้น แต่กลุ่มผลประโยชน์ จะมีลักษณะพิเศษต่างไปจากกลุ่มโดยทั่วไปตรงที่ว่า การเข้าร่วมกิจกรรมของสมาชิกในกลุ่มไม่ได้เป็นเพียงเพื่อผลประโยชน์และจุดมุ่งหมายร่วมกันเท่านั้น แต่ยังรวมถึงการมีทัศนคติร่วมกันอีกด้วย ดังนั้นกลุ่มผลประโยชน์จึงมีลักษณะการก่อตัวได้ยากกว่ากลุ่มธรรมดาทั่วไป และเมื่อก่อตัวขึ้นมาเป็นกลุ่มผลประโยชน์มีจุดมุ่งหมาย มีผลประโยชน์ และ ทัศนคติเหมือนกัน ลักษณะของกิจกรรมดังกล่าวนี้เองที่ทำให้ความสัมพันธ์ของสมาชิกกลุ่มผลประโยชน์มีความแน่นแฟ้นกว่าและมั่นคงกว่าความสัมพันธ์ของสมาชิกกลุ่ม

ทั่วไป ที่สมาชิกเข้าร่วมกิจกรรมในกลุ่มเพราะมีจุดมุ่งหมายและผลประโยชน์เหมือนกันแต่ทัศนคติไม่ตรงกันได้

นอกจากนี้โครงสร้างของกลุ่มผลประโยชน์ยังมีความซับซ้อนกว่ากลุ่มทั่วไป สมาชิกในกลุ่มผลประโยชน์จะมีลักษณะความสัมพันธ์กันโดยการแลกเปลี่ยนทัศนคติซึ่งกันและกัน เพื่อหาข้อสรุปหรือทัศนคติร่วมของกลุ่มซึ่งจะเป็นตัวชี้วัดวัตถุประสงค์ของกลุ่ม นอกจากนี้ทัศนคติร่วมดังกล่าวยังเป็นตัวประสานให้วัตถุประสงค์ของปัจเจกบุคคลกับวัตถุประสงค์ของกลุ่มมีความกลมกลืนกัน มีบทบาทต่อแนวทางของกลุ่มในการปะทะสังสรรค์กับกลุ่มผลประโยชน์อื่นๆด้วย

David B. Truman อธิบายเพิ่มเติมถึงหน้าที่ของกลุ่มผลประโยชน์ว่า กลุ่มผลประโยชน์ทั้งหลายต่างมีหน้าที่พิทักษ์รักษาเสถียรภาพความมั่นคงของกลุ่ม ซึ่งจะดำรงอยู่ได้ก็ต่อเมื่อสมาชิกในกลุ่มมีความสัมพันธ์อย่างแนบแน่น เสริมสร้างกิจกรรมภายในกลุ่มขึ้นมาด้วยวัตถุประสงค์ และผลประโยชน์ร่วมกัน กิจกรรมต่างๆ ของกลุ่มหนึ่งย่อมมีผลกระทบต่อผลประโยชน์หรือกิจกรรมของกลุ่มอื่นๆ จึงทำให้กลุ่มต่างๆ ในสังคมมีการปะทะสังสรรค์กันในเชิงแข่งขันเพื่อให้ได้มาซึ่งผลประโยชน์และจุดมุ่งหมายของกลุ่มตน

ความแตกต่างของกลุ่มผลประโยชน์ (Interest Group) และกลุ่มผลประโยชน์ทางการเมือง (Political Interest Group) นั้น Truman ได้อธิบายว่า กลุ่มผลประโยชน์ทางการเมืองจะใช้ทัศนคติ และบรรทัดฐานร่วมของกลุ่มเรียกร้องผลประโยชน์ตลอดจนแสดงจุดมุ่งหมาย และวัตถุประสงค์ของกลุ่มผ่านเข้าไปในกระบวนการหรือสถาบันต่างๆ ของรัฐบาล

ในขณะที่กลุ่มผลประโยชน์จะใช้ทัศนคติและบรรทัดฐานร่วมของกลุ่มแสดงแนวทางในการกำหนดวัตถุประสงค์ จุดมุ่งหมายและผลประโยชน์ของกลุ่มในการติดต่อปะทะสังสรรค์กับกลุ่มผลประโยชน์กลุ่มอื่นๆ ในสังคมเท่านั้น ถ้ากลุ่มผลประโยชน์ทางการเมืองกลุ่มใดสามารถเข้าไปมีความสัมพันธ์กับรัฐบาลอย่างใกล้ชิด โอกาสที่กลุ่มนั้นจะต่อรองให้รัฐนำเอาการเรียกร้องของกลุ่มตนไปปฏิบัติย่อมมีมากขึ้น กลยุทธ์ที่กลุ่มผลประโยชน์ทางการเมืองใช้เป็นส่วนใหญ่และได้ผลคือพยายามแสดงให้เห็นว่าการเรียกร้องของกลุ่มนั้นทำไปเพื่อผลประโยชน์ของกลุ่มอื่นๆ ด้วย ไม่ใช่จำเพาะแต่จะเอื้อผลประโยชน์แก่กลุ่มตนเพียงอย่างเดียว และนโยบายของรัฐบาลก็จะสะท้อนให้เห็นถึงจุดมุ่งหมายวัตถุประสงค์และผลประโยชน์ของกลุ่มการเมืองต่างๆ ที่สามารถเข้าไปมีบทบาทต่อรัฐบาลได้

ดังนั้นอาจกล่าวได้ว่ารัฐบาลเป็นเสมือนพรรคการเมืองของกลุ่มผลประโยชน์ แต่อย่างไรก็ตามการกำหนดนโยบายต่างๆ ออกมาจะไปสนับสนุนกลุ่มผลประโยชน์ฝ่ายตนข้างเดียวไม่ได้ต้องให้การสนับสนุนกลุ่มผลประโยชน์ฝ่ายตรงข้ามด้วย เพื่อรักษาเสถียรภาพของสังคมและความอยู่รอดของรัฐบาล

แสวง รัตนมงคลมาส (2522 : 13) ได้แบ่งลักษณะของกลุ่มผลประโยชน์ไว้ สามประการ

1. เป็นกลุ่มที่เกิดขึ้นจากการรวมตัวกันของบุคคลต่างๆ โดยสมัครใจ มิใช่การรวมในลักษณะที่ถูกบังคับให้รวมหรือถูกภาวะครอบงำบางอย่างที่ทำให้เกิดการรวมกันขึ้น
2. โดยเจตนาของการเข้าร่วมกลุ่มก็เพื่อที่จะใช้กลุ่มเป็นเครื่องมือในการปกป้องรักษาผลประโยชน์ของตน โดยมีใช่เป็นการรวมกันเพื่อวัตถุประสงค์อื่นที่ไม่เกี่ยวข้องกับผลประโยชน์แต่อย่างใด
3. เจตนาของการเข้าร่วมนี้ยังพาดพิงไปถึงเรื่องของความต้องการที่ใช้กลุ่มเป็นเครื่องมือในการดำเนินการทางการเมือง ในส่วนที่เกี่ยวกับนโยบายต่างๆ ของรัฐอันจะเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องกับผลประโยชน์ของกลุ่มตน

1.4.2 ทฤษฎีการเกิดกลุ่ม (Group Theory)

ทฤษฎีกลุ่มที่สามารถนำมาวิเคราะห์การรวมกลุ่มได้ในสังคมท้องถิ่นไทย ผู้วิจัยขอใช้ ทฤษฎีกลุ่ม (Group Theory) และ ทฤษฎีกลุ่มหลากหลาย (Pluralism Theory) ของ Aurthur F. Bentley มาประกอบการศึกษาวิจัย

1. ทฤษฎีกลุ่ม (Group Theory)

ทฤษฎีกลุ่มนี้ เกิดจากแนวคิดเรื่องกลุ่มของ Aurthur F. Bentley (1908) ซึ่งถือว่ากลุ่มการเมืองคือมวลมนุษยชาติที่มีกิจกรรมทางการเมืองไปในทางเดียวกัน ทฤษฎีกลุ่มการเมือง (Group Theory of Politics) กล่าวว่าระบบการเมืองเป็นกระบวนการที่มีกิจกรรมต่างๆ เกิดขึ้นตามการตัดสินใจ ซึ่งได้รับอิทธิพลมาจากค่านิยมทางสังคม กิจกรรมของมวลมนุษยชาตินั้นจะเป็นไปตามการตัดสินใจในแนวเดียวกัน และมวลมนุษยชาติคือกลุ่มการต่อสู้ระหว่างกลุ่มต่างๆ ซึ่งมีผลประโยชน์แตกต่างและขัดแย้งกัน อันเป็นสิ่งที่มากำหนดว่าการตัดสินใจจะเป็นไปในทางใด เพราะกลุ่มต่างๆ กลุ่ม ต่างก็พยายามที่จะเข้าไปมีอำนาจทางการเมืองด้วยกันทั้งสิ้น เมื่อกลุ่มใดสามารถมีอิทธิพลกลุ่มนั้นก็จะมามีบทบาทในการกำหนดนโยบายของชาติได้มากกว่ากลุ่มอื่นๆ ดังนั้นการตัดสินใจทางการเมืองจึงมักจะมาจากความขัดแย้งของกลุ่มที่มีการจัดระเบียบเป็นอย่างดี

2. ทฤษฎีกลุ่มหลากหลาย (Pluralism Theory)

ในสังคมหนึ่งๆ นั้น จะมีกลุ่มสมาคมและองค์กรต่างๆ มากมาย ซึ่งเกิดขึ้นมาหรือมีวิธีการดำเนินการที่เป็นไปโดยเสรีและด้วยความสมัครใจ ไม่ได้ถูกบีบบังคับหรือถือกำเนิดขึ้นมา

และอยู่ได้ด้วยการอุปถัมภ์ ไม่ว่าจะเป็นโดยทางตรงหรือทางอ้อมจากรัฐบาล มีการจัดระเบียบการบริหารงานของกลุ่ม เช่น มีการระบุตำแหน่งหน้าที่ต่างๆ เปิดรับสมาชิกอย่างเปิดเผย

กลุ่มต่างๆ ที่มีอยู่หลากหลายและยึดมั่นในวิธีการเข้าเป็นสมาชิกด้วยความสมัครใจ นั้นจะปรากฏได้ชัดในประเทศกลุ่มยุโรปตะวันตก สหรัฐอเมริกา การมีกลุ่มหลากหลายทั้งในด้านจำนวนและชั้น ทำให้บุคคลหนึ่งๆ นั้นอาจเป็นสมาชิกได้หลายกลุ่ม หลายสมาคมในขณะเดียวกันได้ การมีเพื่อนสมาชิกต่างสมาคมกันย่อมมีความขัดแย้งเกิดขึ้น ทำให้ความแตกต่างในเพื่อนมนุษย์ปรากฏขึ้น จึงจำเป็นต้องมีการแก้ไขปรับปรุงด้วยวิธีการประนีประนอม และลดความรู้สึกที่เป็นปฏิปักษ์ต่อกันและกันลง นอกจากนี้ยังเกิดการกระจายศูนย์แห่งอำนาจภายในสังคมอีกด้วย ไม่ให้อำนาจทางการเมืองตัดสินใจต้องตกอยู่ภายใต้บุคคล หรือคณะบุคคลใดโดยเฉพาะ มีดุลแห่งอำนาจเนื่องจากกลุ่มต่างๆ ที่มีอยู่ในสังคมนั้นจะดูแลผลประโยชน์ของกลุ่มตนเอง จึงพยายามคอยถ่วงรั้งและสร้างดุลอำนาจซึ่งกันและกันไว้ ในบางครั้งการต่อรองของกลุ่มกับรัฐบาล อาจขยายใหญ่ไปสู่ระดับมหาชนได้ เพราะได้รับการสนับสนุนจากประชาชนเป็นจำนวนมาก ผลประโยชน์ที่ได้รับจากการต่อรองนั้นก็จะเป็ประโยชน์ต่อส่วนรวมหรือสาธารณะประโยชน์ด้วย

นอกจากนั้น การเกิดมีกลุ่มหลากหลายขึ้นในสังคม ย่อมทำให้การดำเนินชีวิตของสมาชิกในสังคมนั้นๆ ได้รับบทเรียนแบบประชาธิปไตยด้วยหลายประการ เช่น การที่จะเข้าเป็นสมาชิกของกลุ่มต่างๆ นั้นจะเป็นไปได้อย่างเสรี และการเข้าร่วมในกลุ่มสมาชิกย่อมต้องยอมเสียสละลักษณะนิสัยการตามใจตัวเอง รู้จักผ่อนหนักผ่อนเบา ประนีประนอม เพื่อให้เข้ากับกลุ่มของสังคมได้ ซึ่งเท่ากับเป็นการฝึกการทำงานเป็นหมู่คณะ (Team Work) ความรู้สึกในหน้าที่ความรับผิดชอบในฐานะสมาชิกของกลุ่มทั้งยังร่วมกันตัดสินใจในปัญหาต่างๆ ตามเหตุผลของที่ประชุมกลุ่ม จะต้องปฏิบัติตามระเบียบกฎเกณฑ์ของกลุ่มที่ระบุไว้เป็นลายลักษณ์อักษร มิใช่ทำตามคำสั่งหรือความคิดเห็นของผู้นำแต่ฝ่ายเดียว

ตามแนวคิดของ Arthur F. Bentley จะเห็นได้ว่าการเกิดกลุ่มนั้น เป็นการรวมตัวกันของมนุษย์ด้วยความสมัครใจ แต่อยู่กันได้ด้วยระบบอุปถัมภ์ การแสวงหาอิทธิพลระหว่างกันของกลุ่ม ก่อให้เกิดการพยายามสร้างดุลยภาพระหว่างกัน

1.4.3 แนวคิดการมีส่วนร่วมทางการเมือง (Political Participation)

การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน (Political Participation) เป็นกิจกรรมที่สำคัญต่อการปกครองในระบบประชาธิปไตย ที่ถือว่าประชาชนทุกคนควรมีอิสระในกระบวนการตัดสินใจ ในการกำหนดนโยบายการบริหารและการปกครองประเทศ ซึ่งนักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมทางการเมืองไว้ดังนี้คือ

Huntington and Nelson (1976) ได้กำหนดรูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองไว้ 5 รูปแบบ

1. การออกเสียงเลือกตั้ง (Voting) ซึ่งเป็นกิจกรรมที่ประชาชนจำนวนมากเข้าร่วมได้และในประเทศที่มีการปกครองในระบอบประชาธิปไตยจะได้ปฏิบัติอยู่เสมอ รูปแบบนี้เป็นรูปแบบที่ถูกต้องตามกฎหมาย ที่เปิดโอกาสให้ประชาชนได้ใช้สิทธิพลหรือแสดงออกซึ่งเจตจำนงในการเลือกตัวแทนหรือเลือกนโยบาย วิธีการนี้ จะสำคัญก็ต่อเมื่อการเลือกตั้งเป็นเครื่องชี้ขาดว่าใครจะเป็นรัฐบาลหรือกำหนดนโยบายแต่ละระดับ

2. การรณรงค์หาเสียง (Campaign Activity) กิจกรรมในเรื่องนี้ก็คล้าย ๆ รูปแบบที่หนึ่งและอยู่ในกระบวนการเลือกตั้งด้วย แต่การที่ใครคนใดเข้าร่วมในการรณรงค์หาเสียงนั้นจะทำให้การกระทำของเขามีผลมากกว่าไปออกเสียงแต่อย่างเดียวเพราะจะมีผลกระทบต่อการแพ้ชนะ หรือผลต่อการเลือกตั้งทั้งหมด

3. กระกระทำของแต่ละกลุ่มเป็นเอกเทศต่อปัญหาการเมืองและสังคม (Particularized Contacts) ในกรณีนี้ก็หมายถึงเอกชนได้เริ่มทำการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ เพื่อแก้ไขปัญหาใด ๆ เฉพาะปัญหาของตัวเองหรือของครอบครัว หรือในบางทีก็เรื่องเกี่ยวกับปัญหาส่วนรวมของบ้านเมือง แต่ทว่าเป็นการติดต่อโดยเอกชนอย่างเช่น ราษฎรโดยส่วนตัวได้ติดต่อกับ ส.ส. หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ เพื่อแสดงความเห็นและเรียกร้องให้ ส.ส. หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐพิจารณาปัญหาที่เขาเสนอ

4. การเข้าร่วมกิจกรรมของกลุ่ม (Cooperative Activity) ที่แสดงออกต่อปัญหาทางการเมืองและสังคม แบบนี้ไม่อยู่ในกระบวนการเลือกตั้ง แต่กิจกรรมอย่างนี้จะป็นของกลุ่ม หรือหมู่คณะที่เกี่ยวข้องกับเรื่องปัญหาสังคมแต่ละการเมือง ในกรณีที่ราษฎรจะไม่กระทำการใด ๆ อย่างแบบที่สาม แต่จะกระทำกันเป็นหมู่คณะ เพื่อให้มีอิทธิพลต่อการกระทำของรัฐบาล

5. กิจกรรมที่ใช้ความรุนแรงและเป็นการกระทำที่อาจผิดกฎหมาย ซึ่งการกระทำนี้อาจดำเนินการได้ โดยมีจุดมุ่งหมายที่จะเปลี่ยนแปลงนโยบายหรือเปลี่ยนรัฐบาลหรือเปลี่ยนผู้นำทางการเมือง นั่นคือการก่อความวุ่นวายหรือการก่อความไม่สงบนั่นเอง

McClosky Herbert (1968 : 252-253) ได้อธิบายว่าการเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นกิจกรรมต่าง ๆ ที่กระทำโดยความสมัครใจ ซึ่งสมาชิกทั้งหลายที่อยู่ในสังคมได้มีส่วนร่วมกระทำกันในอันที่จะเลือกผู้นำของตน และกำหนดนโยบายของรัฐบาล การกระทำนั้น อาจกระทำโดยตรงหรือทางอ้อมก็ได้

Myron Weiner (1969) ได้ให้ความหมายว่า การกระทำใด ๆ ก็ตามที่เกิดขึ้นโดยความเต็มใจ ไม่ว่าจะประสบความสำเร็จหรือไม่ และไม่ว่าจะมีการจัดอย่างเป็นระเบียบหรือไม่

และไม่ว่าจะเกิดขึ้นเป็นครั้งคราวหรือต่อเนื่องกัน จะใช้วิธีที่ถูกต้องตามกฎหมายหรือไม่ถูกต้องตามกฎหมาย เพื่อผลในการที่จะมีอิทธิพลต่อการเลือกนโยบายของรัฐหรือต่อการบริหารของรัฐ หรือต่อการเลือกผู้นำทางการเมืองของรัฐบาล ไม่ว่าจะเป็นในระดับท้องถิ่นหรือระดับชาติก็ตาม

Lester W. Milbrath (1965) ได้แบ่งการมีส่วนร่วมทางการเมืองไว้รวม 14 ระดับด้วยกัน

1. รับฟังหรือรับทราบข่าวสารทางการเมือง (เป็นการเกี่ยวข้องกับการเมืองในระดับต่ำสุด หรือน้อยที่สุด แต่มีคนเกี่ยวข้องมากที่สุด)
2. ไปออกเสียงลงคะแนน
3. ชักชวนให้ผู้อื่นสนทนากันที่บ้านการเมือง
4. ชักชวนให้ผู้อื่นใช้สิทธิออกเสียงให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งคนใดคนหนึ่ง
5. ช่วยโฆษณาให้พรรคการเมือง หรือผู้สมัครรับเลือกตั้งด้วยวิธีการต่าง ๆ กัน
6. ติดต่อแสดงความคิดเห็น ข้อเรียกร้องต่อเจ้าหน้าที่บ้านเมืองหรือนักการเมือง
7. สนับสนุนด้วยการบริจาคเงินให้พรรคการเมืองหรือผู้สมัครรับเลือกตั้ง
8. ติดตามการหาเสียงของนักการเมืองบางคนหรือหลายคน
9. ช่วยผู้สมัครรับเลือกตั้งรณรงค์หาเสียง
10. การกระทำที่มีลักษณะเป็นการกระทำทางการเมือง
11. เป็นสมาชิกพรรคโดยทำงานให้พรรคการเมืองเป็นประจำเสมอ
12. ช่วยหาเงินเข้ากองทุนของพรรค
13. สมัครเข้าแข่งขันรับเลือกตั้ง เพื่อตำแหน่งทางการเมือง
14. เป็นเจ้าหน้าที่ของพรรคหรือได้รับเลือกตั้ง (เป็นการเกี่ยวข้องกับการเมืองในระดับที่มากที่สุด แต่มีผู้เกี่ยวข้องโดยตรงน้อยที่สุด)

1.4.4 แนวคิดเกี่ยวกับระบบอุปถัมภ์ (Patronage System)

James Scott (1972) ได้ให้คำจำกัดความเรื่องความสัมพันธ์แบบอุปถัมภ์ //

ไว้ว่าเป็น ความสัมพันธ์เชิงแลกเปลี่ยนระหว่างคนในสังคมที่มีฐานะบทบาทต่างกันเป็นความสัมพันธ์ระหว่างคน 2 คน ซึ่งเป็นความผูกพันของมิตรภาพแบบประโยชน์ใช้สอย และสิ่งทีคนมีอยู่คุ้มครองให้ผลประโยชน์ อย่างใดอย่างหนึ่งหรือทั้งสองอย่าง แก่ผู้ที่มีฐานะต่ำกว่า (ผู้ถูกอุปถัมภ์) ซึ่งต้องตอบแทนด้วยการให้ความจงรักภักดีแบบช่วยเหลือตอบแทน รวมทั้งการอุทิศตนรับใช้แก่ผู้อุปถัมภ์

Peter M. Blau (1964) ได้อธิบายไว้ใน *Exchange and Power in Social Life* ว่า ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์นั้นเป็นลักษณะของความร่วมมือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน ความร่วมมือเกื้อกูลซึ่งกันและกันระหว่างมนุษย์ในสังคมนั้น สามารถอธิบายได้ว่าเป็นพฤติกรรมของความสัมพันธ์ที่มีการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ (Exchange of Reciprocity) เมื่อใดก็ตามที่คนหนึ่งหยิบยื่นความช่วยเหลือแก่บุคคลอื่นเมื่อนั้นเขาจะมีข้อผูกมัดหรือสร้างข้อผูกมัดกับ บุคคลที่เขาได้ให้ความช่วยเหลือไป ว่าใครควรจะตอบแทนความช่วยเหลือของเขาอย่างไรบ้าง เป็น “การตอบแทนแลกเปลี่ยนแบบหมุนไป” ความช่วยเหลือที่ได้รับในที่นี้ไม่จำเป็นจะต้องเป็นการตอบแทนในสิ่งเดียวกันหรือเป็นเงินตราเสมอไป บางครั้งการแสดงความรู้สึกว่าคุณเป็นหนี้บุญคุณก็อาจใช้ เป็นสิ่งแลกเปลี่ยนกับความช่วยเหลือที่เขาต้องการจากผู้อื่นได้

Blau กล่าวว่าฝ่ายให้ความช่วยเหลือมักไม่ค่อยได้รับความสำนึกในบุญคุณมาเป็น ข้อแลกเปลี่ยน เพราะผู้ที่เป็ฝ่ายให้ความช่วยเหลือมักจะมีความรู้สึกว่า “ความสำนึกในบุญคุณ” ของผู้ที่ได้รับความช่วยเหลือจากเขาไปนั้น เป็นสิ่งตอบแทนที่ไม่คุ้มกับค่าของเวลาและการลงทุน ในสิ่งอื่นๆ ที่เขาได้เสียไป ดังนั้นผู้ที่ต้องการความช่วยเหลือที่ตนได้ขอร้องไปนอกจาก “ความสำนึกในบุญคุณ” จึงจำเป็นต้องหาทางหรือวิธีการด้านอื่นๆ ที่จะโน้มน้าวให้ผู้ตนหวังจะได้รับ ความช่วยเหลือยินยอมตกลงให้ความช่วยเหลือแก่ตน วิธีการที่มักจะใช้กันอยู่เสมอคือ การยอม ปฏิบัติตนเป็นบริวารผู้รับใช้ (Superior) ทำให้มองเห็นได้ว่าฝ่ายที่ยอมทำตนเป็นผู้รับใช้จะยินยอม ให้ผู้มีพระคุณเข้ามามีบทบาทเหนือการตัดสินใจและวิถีชีวิตบางอย่างของตน เนื่องจากการรับเอาวัตถุ หรือบริการโดยไม่สามารถตอบแทนคืนได้เต็มที่ จะสร้างหนี้ทางใจที่ผูกพันผู้นั้นเข้ากับผู้อุปถัมภ์ เอง

Blau สรุปว่าสภาพชีวิตของสังคมได้ถูกกำหนดมาจากโครงสร้างอันซับซ้อน ของ องค์การ ความสัมพันธ์ในลักษณะของการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ได้ก่อให้เกิดความสัมพันธ์ของ อำนาจระหว่างมนุษย์ด้วยกันเอง ความสัมพันธ์ของอำนาจระหว่างมนุษย์ในสังคมได้เจริญเติบโต กลายเป็น โครงสร้างขององค์การนั่นเอง อำนาจหน้าที่ขององค์กรนี้มีลักษณะเป็นปทัสถานของกลุ่ม จะทำหน้าที่รักษาสภาพชีวิตขององค์การให้คงอยู่ต่อไป トラบเท่าที่องค์การยังคงประสบ ความสำเร็จในการอบรมหล่อหลอมให้สมาชิกขององค์การยอมรับปฏิบัติตามปทัสถานอันนี้

Eric Wolf (1966) ได้พยายามอธิบายใน *Kinship, Friendship and Patron – Client Relation in Complete Societies* ถึงลักษณะความสัมพันธ์เชิงแลกเปลี่ยนของผู้อุปถัมภ์กับผู้ถูก อุปถัมภ์ ในสังคมที่ซับซ้อนขนาดใหญ่ เครือญาติ และเพื่อนมีความสำคัญต่อบุคคลในการแสวงหา ผลประโยชน์ในด้านต่างๆระบบอุปถัมภ์จะเกิดขึ้นเมื่อการเกี่ยวพันระหว่างเพื่อนที่ร่วมรับ

ผลประโยชน์กันมาถึงจุดที่เสียสมดุล คือเมื่อฝ่ายหนึ่งของคู่สัมพันธ์มีฐานะเหนือกว่าอีกฝ่ายหนึ่งในการเสนอสิ่งของและบริการต่างๆ

Arensberg (1963 : 139-156) เห็นว่าระบบอุปถัมภ์ที่มีการพึ่งพานั้นเป็นผลมาจากการเปลี่ยนวิธีการผลิตแบบตะวันตก ซึ่งเน้นการผลิตเชิงธุรกิจ Arensberg ได้เสนอว่าในสังคมเกษตรกรรมที่มีการผลิตแบบดั้งเดิม ชาวนาจะต้องพึ่งตัวเองในการทำมาหากิน กระบวนการผลิตในทุกขั้นตอน และต้องอาศัยแรงงานของตนเองและเมื่อผลิตได้เขาจะเก็บไว้ใช้เอง ส่วนที่เหลือจะแลกเปลี่ยนเป็นสิ่งที่จำเป็นและสิ่งที่ไม่สามารถผลิตเองได้ ความสัมพันธ์ในหมู่บ้านมีส่วนเกี่ยวพันกันอย่างมากกับความสัมพันธ์ระหว่างเครือญาติและระบบครอบครัว ซึ่งถือว่าเป็นหน่วยทางเศรษฐกิจหน่วยเดียวกัน เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงวิธีการผลิตเป็นแบบตะวันตก ความสัมพันธ์ต่างๆเหล่านี้เปลี่ยนไป เศรษฐกิจพัฒนาขึ้น ผลผลิตมากขึ้น การผลิตของชาวนาไม่ได้เป็นไปเพื่อตัวเอง แต่เป็นส่วนหนึ่งของธุรกิจที่ต้องเพิ่มทั้งปริมาณและคุณภาพของผลผลิต ลักษณะการเกื้อกูลในชุมชนค่อยๆ หดไป กลุ่มชาวนาที่มีการศึกษาคิดว่า ฐานะทางเศรษฐกิจดีกว่าจะได้รับผลประโยชน์จากการพัฒนามากกว่ากลุ่มชาวนาที่ยากจนและไร้การศึกษา เพราะการพัฒนาการผลิตแบบใหม่ต้องใช้ความเข้าใจในเครื่องกลไกพอสมควรและผลิตให้ได้ตามเป้าหมายที่กำหนด กลุ่มชาวนายากจนไม่มีโอกาสพัฒนาตนเองเพราะขาดปัจจัยการผลิต จึงต้องพึ่งพากลุ่มชาวนาที่ร่ำรวยทำให้เกิดความได้เปรียบเสียเปรียบกัน

การเกิดกลุ่มของคนไทยมีความเกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์กันเป็นส่วนตัวของบุคคลในลักษณะของความสัมพันธ์ในเชิงอุปถัมภ์ (Patron-Clients) ซึ่งอาศัยความสัมพันธ์ส่วนตัว ความไว้วางใจและความใกล้ชิดสนิทสนมกันเป็นที่ตั้ง มีลักษณะของความสัมพันธ์แบบศักดินาที่ยังคงมีอิทธิพลอยู่มากในสังคมไทย เป็นไปในลักษณะความสัมพันธ์แบบนายกับไพร่ ทำให้สถานะภาพของสมาชิกภายในกลุ่มไม่มีความทัดเทียมกัน โดยเฉพาะระหว่างผู้นำกับบรรดาสมาชิกภายในกลุ่ม ก่อให้เกิดความสัมพันธ์แบบพึ่งพา (Dependency) ต่อกันเป็นทอดๆ ความสัมพันธ์จึงมีลักษณะไม่เสมอภาคกัน ความมีอาวุโส ความมีบารมีหรือการมีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมที่สูงกว่า เป็นสิ่งส่งเสริมให้มีผู้อุปถัมภ์กลุ่มไปในลักษณะต่างๆ เช่นผู้อุปถัมภ์ทางการเงิน

โดยทั่วไปการรวมกลุ่มของคนไทยขึ้นอยู่กับความสัมพันธ์ส่วนตัวมากกว่าหลักการจัดตั้งที่อิงผลประโยชน์และหรืออุดมการณ์ร่วมกัน ความสัมพันธ์ส่วนตัวระหว่างสมาชิกภายในกลุ่ม โดยเฉพาะระหว่างสมาชิกกับกลุ่มผู้นำเป็นที่ขาดเสียไม่ได้ เป็นไปในเชิงแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ซึ่งกันและกันอยู่ แต่ผลประโยชน์จะมีบทบาทภายหลังจากที่กลุ่มได้เกิดขึ้นแล้ว ไทยมีวัฒนธรรมทางสังคมที่ยึดตัวบุคคล อิงบุคคลมากกว่าหลักการหรือผลประโยชน์ โครงสร้างของสังคมไทยถูกผูกเข้าด้วยกันด้วยความสัมพันธ์ส่วนตัว จากญาติพี่น้อง เพื่อน ผู้ร่วมงาน คนรู้จัก หรือ

บุคคลอื่นๆ ที่มีโอกาสมาพบปะกัน จนก่อให้เกิดความรู้สึกที่ใกล้ชิดและเกิดความไว้วางใจซึ่งกันและกัน นำไปสู่การที่บุคคลทั้งสองฝ่ายหรือมากกว่า สามารถร่วมมือกันกระทำกิจกรรมบางอย่างร่วมกันได้ เป็นการแสดงออกให้เห็นถึงความเป็นเพื่อนหรือความเป็นพวกพ้องเดียวกัน ย่อมให้การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ทั้งการช่วยเหลือที่อยู่บนหลักการหรือขัดต่อหลักการก็ตาม เพราะคนไทยให้ความสำคัญต่อการเป็นเพื่อนมากกว่าหลักการ

ในระบบราชการ ระบบการเมืองหรือแม้แต่ในระดับองค์กรเล็ก ระดับเอกชนทั่วไปจะพบว่ามีการเล่นพรรคเล่นพวก เป็นสิ่งที่ยังไม่อาจแยกออกจากระบบต่างๆ ของสังคมไทย ได้ตราบดีที่ลักษณะของความสัมพันธ์แบบส่วนตัวยังคงมีอิทธิพลต่อสังคมไทยเช่นในปัจจุบัน บุคคลย่อมเล็งเห็นความสำคัญของการมีเพื่อนและใช้ประโยชน์จากความช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งพากัน ในหมู่เพื่อนฝูงและพวกพ้อง การที่บุคคลจะสามารถมีอำนาจมากขึ้น ก็จำเป็นต้องมีเพื่อนและพวกพ้องเป็นบริวารมากขึ้นตามไปด้วย ขณะเดียวกันการใช้อำนาจที่ตนมีอยู่คอยดูแลให้ความช่วยเหลือต่อเพื่อนและพวกพ้องเป็นการตอบแทนซึ่งกันและกัน

โดยสรุปแนวคิดทั้ง 4 แนวคิดข้างต้น คือแนวคิดเรื่องกลุ่มผลประโยชน์ ทฤษฎีการเกิดกลุ่ม การมีส่วนร่วมทางการเมือง และ ระบบอุปถัมภ์ สามารถเชื่อมโยงกันเป็นความคิดเพื่อการศึกษาอิทธิพลของกลุ่มผลประโยชน์ต่อการเลือกตั้งผู้บริหารและสมาชิกสภาท้องถิ่นได้ว่า

ด้านแนวคิดกลุ่มผลประโยชน์นั้นกลุ่มต่างๆ กลุ่มที่เกิดขึ้นในพื้นที่ ต่างก็พยายามที่จะเข้าไปมีอำนาจทางการเมืองผ่านการส่งตัวแทนหรือสนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งในระดับท้องถิ่น เพื่อเข้าไปเป็นตัวแทนของกลุ่มหรือรับฟังข้อปัญหาเรียกร้องของกลุ่ม เมื่อกลุ่มใดสามารถมีอิทธิพล กลุ่มนั้นก็จะมีบทบาทในการกำหนดนโยบายของท้องถิ่นได้มากกว่ากลุ่มอื่นๆ

ด้านทฤษฎีการเกิดกลุ่มนั้นกลุ่มผลประโยชน์ทั้งหลายในท้องถิ่นต่างมีหน้าที่พิทักษ์รักษาเสถียรภาพความมั่นคงของกลุ่ม ซึ่งจะดำรงอยู่ได้ก็ต่อเมื่อสมาชิกในกลุ่มมีความสัมพันธ์อย่างแนบแน่น เสริมสร้างกิจกรรมภายในกลุ่มขึ้นมาด้วยวัตถุประสงค์ และผลประโยชน์ร่วมกัน กิจกรรมต่างๆ ของกลุ่มผู้อยู่อาศัยในชุมชนที่เกิดขึ้นจึงกลายเป็นเวทีในการโฆษณาประชาสัมพันธ์ อย่างดีของกลุ่มผลประโยชน์ทางการเมือง

ด้านแนวคิดการมีส่วนร่วมทางการเมืองของกลุ่มผลประโยชน์ในท้องถิ่น เริ่มตั้งแต่การติดตามข่าวสารทางการเมืองท้องถิ่น ติดตามการหาเสียงของนักการเมืองท้องถิ่นบางคนหรือหลายคน มีสมาชิกจากกลุ่มผลประโยชน์ช่วยผู้สมัครรับเลือกตั้งรณรงค์หาเสียง การกระทำที่มีลักษณะเป็นการกระทำทางการเมือง

ด้านแนวคิดระบบอุปถัมภ์นั้นการรวมกลุ่มของคนไทยขึ้นอยู่กับความสัมพันธ์ส่วนตัวมากกว่าหลักการจัดตั้งที่อิงผลประโยชน์และหรืออุดมการณ์ร่วมกัน ความสัมพันธ์ส่วนตัว

ระหว่างสมาชิกภายในกลุ่ม โดยเฉพาะระหว่างสมาชิกกับกลุ่มผู้นำเป็นไปในเชิงแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ซึ่งกันและกันอยู่ แต่ผลประโยชน์จะมีบทบาทภายหลังจากที่กลุ่มได้เกิดขึ้นแล้ว กลุ่มผลประโยชน์ทางการเมืองจะเล็งเห็นประโยชน์จากการเข้ามาอุปถัมภ์กลุ่มผลประโยชน์ในท้องถิ่น เพื่อหวังใช้เป็นฐานเสียงในการเลือกตั้งประกอบกับโครงสร้างของสังคมไทยถูกผูกเข้าด้วยกันด้วยความสัมพันธ์ส่วนตัว จากญาติพี่น้อง เพื่อน ผู้ร่วมงาน คนรู้จัก หรือ บุคคลอื่นๆ ที่มีโอกาสมาพบปะกัน การได้ผูกความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์กับผู้นำของกลุ่มผลประโยชน์ในท้องถิ่น จะทำให้นักการเมืองท้องถิ่นมีโอกาสดำเนินการสนับสนุนจากเครือข่ายของกลุ่มผลประโยชน์ที่อยู่ภายใต้การอุปถัมภ์ไปด้วย

แนวคิดและทฤษฎีทั้ง 4 ที่ใช้ในการศึกษาค้างนี้ แสดงให้เห็นว่ากลุ่มผลประโยชน์ในท้องถิ่นมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของสมาชิกกลุ่มซึ่งเป็นผู้มีสิทธิ์เลือกตั้งผู้บริหารและสมาชิกสภาท้องถิ่น ส่งผลให้กลุ่มผลประโยชน์ทางการเมืองต้องแสวงหาทุกวิถีทางที่มีศักยภาพเพื่อเข้าไปมีความสัมพันธ์ที่แนบแน่น กับกลุ่มผลประโยชน์ในท้องถิ่น เพื่อให้กลุ่มผลประโยชน์ทางการเมืองได้รับชัยชนะในการเลือกตั้ง

1.4.5 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ฉลาดชาย รมิตานนท์ (2527) ได้ทำการศึกษาถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนในเขตอำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งให้เห็นว่า สภาพความหวาดระแวงทางการเมือง ทั้งในระดับภายนอกและภายในหมู่บ้าน ความขัดแย้งในหมู่บ้านชาวบ้าน ร่วมกับข้อจำกัดทางด้านเศรษฐกิจของชาวนายากจนผู้ขาดแคลนปัจจัยการผลิต คือ ที่ดินและทุนอันจะนำมาซึ่งอำนาจได้ การต่อรองและสถานภาพทางวัฒนธรรมที่เกิดจากการถูกเอารัดเอาเปรียบมาเป็นเวลายาวนาน ทำให้พวกเขายอมจำนนต่อสภาพดังกล่าว ซึ่งปัจจัยเหล่านี้เป็นอุปสรรคหรือข้อจำกัดต่อการมีส่วนร่วมของชาวนารับจ้างต่อกิจกรรมในหมู่บ้าน ดังนั้น แนวทางการแก้ไขปัญหานี้จึงต้องมีการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางเศรษฐกิจ สังคม การเมืองเสียใหม่

ศุภชัย เอี่ยมละออ (2528) ศึกษาพฤติกรรมการลงคะแนนเสียงในองค์กรปกครองท้องถิ่น กรณีการเลือกตั้งสมาชิกสภาเมืองพัทยา 17 มีนาคม 2528 โดยจำแนกตามสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมแล้ว พบว่า ระดับการศึกษาและอาชีพของผู้มีสิทธิเลือกตั้งมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งศุภชัย เอี่ยมละออ (2528) ศึกษาพฤติกรรมการลงคะแนนเสียงในองค์กรปกครองท้องถิ่น กรณีการเลือกตั้งสมาชิกสภาเมืองพัทยา 17 มีนาคม 2528 โดยจำแนกตามสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมแล้ว พบว่า ระดับการศึกษาและอาชีพของผู้มีสิทธิเลือกตั้งมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง

พงษ์สนธิ คุณนะลา (2535) ศึกษาสถานภาพและบทบาทของหัวคะแนนในการซื้อขายเสียงระหว่างผู้สมัครรับเลือกตั้งกับผู้เลือกตั้ง โดยใช้วิธีการสังเกตการณ์สัมภาษณ์หัวคะแนนผู้สมัครรับเลือกตั้ง และผู้เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้ง โดยใช้ความสนิทสนมส่วนตัว พบว่า

1. สถานภาพของหัวคะแนน เพศชายเป็นหัวคะแนนมากกว่าเพศหญิง ช่วงอายุระหว่าง 41 – 50 ปี จะเป็นหัวคะแนนมากที่สุดร้อยละ 31.58 รองลงมาคือช่วงอายุ 51 – 60 ปี คิดเป็นร้อยละ 28.95 โดยส่วนใหญ่จะมีอาชีพค้าขายธุรกิจส่วนตัว การศึกษาจบชั้นประถมศึกษา

2. บทบาทของหัวคะแนน เกิดจากความสัมพันธ์ส่วนตัวและต่อเนื่องกับผู้สมัครรับเลือกตั้งและผู้เลือกตั้ง ไม่ว่าจะเป็นก่อนหรือหลังการเลือกตั้ง แบ่งเป็นหัวคะแนนระดับล่างระดับกลางและระดับสูงซึ่งจะแสดงบทบาทในการส่งผ่านการอุปถัมภ์จากผู้สมัครรับเลือกตั้งไปยังผู้เลือกตั้งในรูปแบบเงินทองและวัตถุ

ซึ่งสรุปได้ว่าทั้งสถานภาพและบทบาทของหัวคะแนนในการซื้อขายเสียง เป็นปัจจัยสำคัญให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งได้รับเลือกตั้ง

ศักดิ์ กันทาเวียง (2535) ศึกษาเรื่องการจัดตั้งชุมชนย่อยในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่พบว่าการจัดตั้งชุมชนย่อยก่อให้เกิดการรวมตัวกันของประชาชนในการพัฒนาและเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาชุมชน โดยมีผู้นำที่มาจากความนิยมตัวนักการเมืองและกลุ่มการเมืองท้องถิ่นของประชาชนในท้องถิ่น ซึ่งผู้นำในฐานะนักการเมืองจะปฏิบัติให้ประชาชนชอบและสร้างฐานเสียงสนับสนุน สร้างความใกล้ชิดสนิทสนมกับประชาชน

สุกิจ ศุภกิจเจริญ (2535) ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ : กรณีศึกษาเฉพาะการเลือกตั้ง เมื่อวันที่ 22 มีนาคม 2535 พบว่าชาวอำเภอเมืองเชียงใหม่มีวัฒนธรรมทางการเมืองในระดับผู้ดำรงชีวิตแบบไพร่ฟ้า (subject) ในแง่ของการมีส่วนร่วมทางการเมืองผู้ที่ติดตามข่าวสารทางการเมืองทั้งจากโทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ วิทยุ และสื่ออื่น ๆ ร้อยละ 77.7 ไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้ง ส่วนปัจจัยที่ใช้ในการตัดสินใจเลือกตั้งนั้น ส่วนใหญ่ร้อยละ 50.0 พิจารณาทั้งพรรคที่สังกัดและตัวผู้สมัคร ร้อยละ 35.0 พิจารณาจากพรรคที่สังกัด ร้อยละ 14.3 พิจารณาจากตัวผู้สมัคร และร้อยละ 0.7 พิจารณาจากปัจจัยอื่น ๆ

ผู้วิจัยได้เสนอแนะ เกี่ยวกับปัญหาการเมืองการปกครองไทยไว้หลายประการเช่น การปลูกฝังวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยและจะต้องดูแลการเลือกตั้งให้เป็นไปโดยบริสุทธิ์ยุติธรรม ปราศจากการซื้อสิทธิ์ ขายเสียง การใช้อิทธิพลหรือเล่ห์เหลี่ยม กลโกง เพื่อให้ชนะการเลือกตั้ง

สุรเชษฐ์ เนียมทัง (2538) ศึกษาลักษณะและพัฒนาการของกลุ่มการเมืองท้องถิ่น เทศบาลนครเชียงใหม่ ระหว่าง พ.ศ. 2517 – 2537 พบว่าการรวมตัวขึ้นเป็นกลุ่มการเมืองท้องถิ่น นั้นอาศัยรากฐานความสัมพันธ์ส่วนตัวตามระบบอุปถัมภ์ มีพัฒนาการและการธำรงรักษากลุ่มโดยอาศัยปัจจัยความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์ของสังคมไทย องค์ประกอบของกลุ่มประกอบด้วย กลุ่มพลังมวลชนกลุ่มทางสังคม และกลุ่มท้องถิ่น โดยมีความสัมพันธ์กับพรรคการเมือง โครงสร้างของกลุ่มมีลักษณะความสัมพันธ์แบบหลวม ๆ ไม่มีการจัดองค์กรอย่างเป็นทางการ

อิงนิษฐ์ ศิริภาพันธ์ (2538) ศึกษาเรื่องในชุมชน พฤติกรรมของชุมชนที่จะมีผลต่อการเลือกตั้งเทศบาลนครเชียงใหม่ 12 พฤศจิกายน 2538 พบว่า

1. การจัดตั้งชุมชนมีอิทธิพลต่อการเลือกตั้ง เพราะทำให้นักการเมืองมีฐานเสียงมากขึ้น
2. ประชาชนในชุมชนยังเห็นว่าการเมืองยังซื้อเสียงกันอยู่ ประชาชนก็ยังพร้อมที่จะขายเสียงอยู่ เนื่องจากปัจจัยทางเศรษฐกิจ
3. ผลจากการช่วยเหลือเกื้อกูล ความใกล้ชิดระหว่างคนในชุมชนกับนักการเมืองท้องถิ่น เป็นปัจจัยสำคัญต่อการตัดสินใจ หรือจูงใจชาวชุมชนในการเลือกผู้แทนของเขา
4. ความค้อยโอกาสของคนในชุมชน เป็นช่องว่างหรือช่องทางที่นักการเมืองจะเข้าไปใช้ระบบอุปถัมภ์เป็นแนวทางการสร้างฐานเสียงของตนหรือกลุ่มของตน สักดา กันหาเวียง (2535) ศึกษาเรื่องการจัดตั้งชุมชนย่อยในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่พบว่าการจัดตั้งชุมชนย่อยก่อให้เกิดการรวมตัวกันของประชาชนในการพัฒนาและเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาชุมชน โดยมีผู้นำที่มาจากความนิยมตัวนักการเมืองและกลุ่มการเมืองท้องถิ่นของประชาชนในท้องถิ่น ซึ่งผู้นำในฐานะนักการเมืองจะปฏิบัติให้ประชาชนชอบและสร้างฐานเสียงสนับสนุน สร้างความใกล้ชิดสนิทสนมกับประชาชน

ไพลิน เชื้อนทา (2539) ได้ศึกษาเรื่องการเมืองท้องถิ่นถึงลักษณะและพัฒนาการของกลุ่มการเมืองท้องถิ่นเทศบาลเมืองพะเยา ระหว่าง พ.ศ. 2517 – 2538 โดยมีสมมุติฐาน 3 ประการคือ

1. การกำเนิดของกลุ่มการเมืองท้องถิ่นตั้งอยู่บนพื้นฐานของความต้องการในผลประโยชน์ส่วนตัวของสมาชิก มีผู้นำกลุ่มเป็นแกนนำ อาศัยความสัมพันธ์ส่วนตัวตามระบบพรรคพวกและระบบอุปถัมภ์
2. บุคคลที่มารวมตัวกันจะมีผลประโยชน์สอดคล้องกัน โครงสร้างเป็นแบบหลวม ๆ ไม่แน่นอน
3. พัฒนาการและการรวมกลุ่มขึ้นอยู่กับปัจจัยของความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์ของสังคมไทย และการจัดสรรผลประโยชน์ของสมาชิก

ผลการศึกษาพบว่า การเกิดกลุ่ม เกิดจากการรวมตัวกันของกลุ่มบุคคลที่มีความใกล้ชิดส่วนตัว มีผู้นำกลุ่มเป็นแกนนำ และมีความเชื่อมโยงกับพรรคการเมืองในระดับชาติ โครงสร้างการรวมตัวของกลุ่มเป็นแบบหลวม ๆ มีลักษณะของการจัดกลุ่มแตกต่างกันออกไปทั้งแบบรวมศูนย์ รักษาอำนาจโดยอาศัยความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์ และแบบไม่รวมศูนย์ ความสัมพันธ์แบบเท่าเทียมกัน แต่ยังอยู่บนพื้นฐานของความสัมพันธ์เชิงส่วนตัว

ธีรยุทธ บุญมี (2540) ได้ศึกษาถึงกลุ่มผลประโยชน์ทางการเมืองว่า เราต้องยอมรับข้อเท็จจริงประการหนึ่งว่า ในโครงสร้างอุปถัมภ์ซึ่งชาวบ้านส่วนใหญ่ยากจน ส่วนหัวคะแนน นักการเมือง (กลุ่มผลประโยชน์ทางการเมือง) มีอิทธิพลและอำนาจทางการเงินสูงนั้น การจัดการซื้อเสียงออกไปจากเมืองไทยอย่างสิ้นเชิงจะทำได้เลยแม้ในอีก 10-20 ปีข้างหน้า ยิ่งชาวบ้านมีความรู้สึกว่าสิทธิเสียงเป็นของนอกกายแล้ว พวกเขาจึงต้องการขายเสียงของตนจนกระทั่งดั่งราคาสิทธิเสียงของตนเองสูงขึ้นไปเรื่อย ๆ ปรากฏการณ์ที่น่าสนใจอย่างมากคือ ตั้งแต่การเลือกตั้ง 2535/1 2532/2 เป็นต้นมา พฤติกรรมของการซื้อขายเสียงเริ่มเปลี่ยนไป คือ ชาวบ้านเริ่มเป็นฝ่ายตั้งราคาค่าลงคะแนนว่ากี่ร้อย หรือ กลุ่มหัวคะแนนก็เริ่มเปิดให้มีการประมูลราคาของคะแนนเสียงที่อยู่ในการควบคุมของตน คะแนนเสียงจึงมีลักษณะเป็นการซื้อขายหรือประมูลกันแบบในตลาดขายสินค้าอย่างชัดเจนมากขึ้น

ธีรพล อินทรลธิ (2541) ศึกษาถึงกลุ่มสมัชชาคนจน ซึ่งมีลักษณะกลุ่มผลประโยชน์ที่ไม่มีสถาบันรองรับ เกิดขึ้นมาจากชาวบ้านผู้ด้อยโอกาสประสบปัญหาจากการดำเนินนโยบายของรัฐบาลเป็นลักษณะของการเรียกร้องของคนในระดับรากหญ้า โดยใช้กลยุทธ์ในการกดดันต่อกระบวนการตัดสินใจของรัฐแบบสันติวิธี

ผู้วิจัยได้ชี้ให้เห็นถึงจุดแข็งของสมัชชาคนจน คือการนำเรื่องที่ชาวบ้านผู้ด้อยโอกาสได้รับความเดือดร้อนจริง ๆ มาทำการเรียกร้อง เป็นการเรียกร้องที่มีฐานมาจากประชาชน แต่จุดอ่อนของสมัชชาคนจนนั้นเนื่องจากมีสมาชิกมาก อาจถูกแทรกแซงได้ง่าย และได้เสนอแนวทางว่าต้องมีการปฏิรูปการเมืองและระบบราชการ มีการกระจายอำนาจและเปิดโอกาสให้ประชาชนมีสิทธิเต็มที่ในการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรชุมชนของตน และต้องเปิดกว้างให้ประชาชนมีโอกาสรับรู้ข้อมูลข่าวสารอย่างกว้างขวาง

1.5 ระเบียบวิธีวิจัย

1.5.1 การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) ผู้ศึกษาได้รวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง คือ ประชากรที่อยู่อาศัยในพื้นที่เขตเลือกตั้งที่ 1 และ 2 ของเทศบาลตำบลแม่โจ้ รวมทั้งหมด 15 หมู่บ้าน

ซึ่งเป็นสมาชิกของกลุ่มผลประโยชน์ 7 กลุ่ม รวม 70 คน ด้วยการจัดทำเป็น แบบสอบถามเชิงลึก/ สัมภาษณ์ที่มีลักษณะปลายเปิด และ การสังเกต

2.ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) ผู้ศึกษาได้ทำการศึกษาค้นคว้าข้อมูลจาก เอกสารทางราชการ ตำรา หนังสือทางวิชาการ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1.5.2 ขอบเขตการศึกษา

ขอบเขตเนื้อหา

เนื้อหาในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ประกอบด้วย ข้อมูลที่เกี่ยวกับการวิจัยจะ รวบรวมมาตั้งแต่เดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2548 เป็นต้นมาจนถึงเดือน มิถุนายน พ.ศ. 2549 เนื้อหาที่จะ ทำการศึกษาเป็นข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงคุณภาพและแบบสอบถามปลายเปิดเกี่ยวกับทัศนคติ และแนวความคิดของบทบาทที่แสดงออกทางการเมืองท้องถิ่นเมื่อมีการรวมกลุ่มผลประโยชน์

ขอบเขตประชากร

ประชากรในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้เลือกกลุ่มตัวอย่างจากกลุ่ม ผลประโยชน์ อันเป็นผู้มีสิทธิเลือกตั้ง เป็นตัวแทนชุมชนที่มีส่วนเกี่ยวข้องหรือติดต่อกับเทศบาล ผ่านระบบชุมชน ซึ่งอยู่ในรูปแบบของการกระจายอำนาจการปกครองท้องถิ่นในยุคปัจจุบัน ซึ่งมี จำนวนทั้งหมด 70 ราย

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ กำหนดขนาดตัวอย่างจำนวน 10 ราย ต่อกลุ่มที่จะ ศึกษาทั้งหมด 7 กลุ่มรวม 70 ราย กลุ่มประชากรตัวอย่างที่ศึกษาเป็นประชากรที่อยู่อาศัยในพื้นที่เขต เลือกตั้งที่ 1 และ 2 ของเทศบาลตำบลแม่ใจ รวมทั้งหมด 15 หมู่บ้าน ซึ่งเป็นสมาชิกของกลุ่ม ผลประโยชน์ 7 กลุ่มดังต่อไปนี้

- 1.กลุ่มผู้นำชุมชน (กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน)
- 2.กลุ่มสตรีแม่บ้าน
- 3.กลุ่มชมรมผู้สูงอายุ
- 4.กลุ่มอาสาสมัครสาธารณสุขมูลฐาน (อสม.)
- 5.กลุ่มเกษตรกร
- 6.กลุ่มนักศึกษา
- 7.กลุ่มข้าราชการและพนักงานของรัฐ

การศึกษาวิจัยจะเน้นกลุ่มเป้าหมายที่เป็นตัวแปรอิสระ (Independent Variable) คือ กลุ่มผลประโยชน์ รวมทั้งบริบทแวดล้อมต่อสาเหตุแห่งการแสดงออกของบทบาท ซึ่งมีผลต่อตัว

แปรตาม (Dependent Variable) คือ ผลการเลือกตั้งนายกเทศมนตรีโดยตรงและสมาชิกสภาเทศบาลตำบลแม่ใจ อำเภอ สันทราย จังหวัดเชียงใหม่

1.5.3 เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

ในการศึกษาครั้งนี้จะใช้ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) จากการลงสำรวจเก็บข้อมูล ในเชิงคุณภาพ (Qualitative Study) ที่รวบรวมได้จากแบบสอบถามปลายเปิดและข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) จาก เอกสารและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแหล่งต่างๆ และนำข้อมูลทั้งหมดที่ได้มาเป็นข้อมูลพื้นฐาน ในส่วนของการวิเคราะห์และสรุปผลจะเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Study)

เครื่องมือสำคัญในการศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามปลายเปิดแบ่งออกเป็น 2 ส่วนคือ

1. ส่วนที่ 1 เป็นข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ การรับรู้ข่าวสารทางการเมือง และ กลุ่มผลประโยชน์ที่เป็นสมาชิก
2. ส่วนที่ 2 เป็นข้อมูลเกี่ยวกับ บทบาทของกลุ่มผลประโยชน์ต่อการเลือกตั้งนายกเทศมนตรีโดยตรงและสมาชิกสภาเทศบาล โดย ให้ตอบคำถามแบบปลายเปิดตามประเด็นดังต่อไปนี้
 - 2.1 ประเด็นความสัมพันธ์ของกลุ่มผลประโยชน์กับผู้สมัคร
 - 2.2 ประเด็นอิทธิพลของกลุ่มผลประโยชน์กับประชาชนผู้เลือกตั้ง
 - 2.3 ประเด็นบทบาทของกลุ่มผลประโยชน์ต่อกลุ่มผลประโยชน์อื่นๆ

1.5.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

1.การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ผู้ศึกษาวิจัยได้นำข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถามมารวบรวมและแยกวิเคราะห์เป็นประเด็น ตามความเห็นของกลุ่มผลประโยชน์แต่ละกลุ่มในชุมชน แล้วสรุปโดยภาพรวมของพื้นที่ทั้งหมด แล้วนำมาประมวลเพื่อหาคำตอบสมมุติฐานที่ได้ตั้งข้อสังเกตไว้

2.ผู้ศึกษาวิจัยได้นำเอาทฤษฎีและข้อมูลทางวิชาการต่างๆ ในเชิงทุติยภูมิ มาประกอบกับการศึกษาข้อมูลปฐมภูมิในภาคสนาม มาเป็นข้อมูล ในการวิเคราะห์ข้อมูลในเชิงคุณภาพ (Qualitative Analysis) เพื่อหาคำตอบแก่สมมุติฐาน

1.6 นิยามศัพท์

กลุ่มผลประโยชน์ หมายถึง กลุ่มคนที่มารวมตัวกัน มีความเห็นที่สอดคล้องต้องกัน ซึ่งในการศึกษาวิจัยนี้หมายถึง 1.กลุ่มผู้นำชุมชน (กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน) 2.กลุ่มสตรีแม่บ้าน 3.กลุ่มชมรมผู้สูงอายุ 4.กลุ่มอาสาสมัครสาธารณสุขมูลฐาน (อสม.) 5.กลุ่มเกษตรกร 6.กลุ่มนักศึกษา 7.กลุ่มข้าราชการและพนักงานของรัฐ

กลุ่มการเมืองท้องถิ่น หมายถึง กลุ่มคนที่มารวมตัวกัน มีความเห็นที่สอดคล้องกันทางการเมือง มีความเคลื่อนไหวทางการเมืองอย่างสม่ำเสมอ มีการแสดงออก ซึ่งการแสวงหาอำนาจทางการเมืองโดยรับสมัครเลือกตั้งและหาเสียงกับผู้ที่มีสิทธิเลือกตั้งในพื้นที่ เพื่อจะได้เข้ามาบริหารงบประมาณและทรัพยากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ผู้บริหารท้องถิ่น หมายถึง นายกเทศมนตรีเทศบาล ซึ่งมาจากการเลือกตั้งโดยตรง มีหน้าที่ในการบริหารงบประมาณและทรัพยากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไปตามนโยบายที่ได้หาเสียงไว้

ฝ่ายนิติบัญญัติในสภาท้องถิ่น หมายถึง สมาชิกสภาเทศบาล ซึ่งมาจากการเลือกตั้ง มีหน้าที่ในการพิจารณางบประมาณและการนำทรัพยากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไปใช้ตามนโยบายที่ฝ่ายบริหารได้เสนอได้หาเสียงไว้

ชุมชนหมู่บ้าน หมายถึง กลุ่มผู้อยู่อาศัยในหมู่บ้านซึ่งตั้งบ้านเรือนอยู่ในพื้นที่เทศบาล

แกนนำ หมายถึง ผู้ที่รับเป็นคนจัดการประชาสัมพันธ์แก่กลุ่มผู้มีสิทธิในพื้นที่ให้สนับสนุนนักการเมืองท้องถิ่นในการหาเสียงเลือกตั้ง และ เป็นผู้ชักชวนให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งรวมกลุ่มกันเพื่อช่วยเหลือนักการเมืองท้องถิ่นให้ชนะการเลือกตั้ง

1.7 สถานที่ใช้ในการดำเนินงานวิจัยและรวบรวมข้อมูล

การวิจัยนี้จะทำเฉพาะในเขตเทศบาลตำบลแม่ใจ อ.สันทราย จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งมีพื้นที่ประมาณ 19 ตารางกิโลเมตรเท่านั้น ซึ่งผู้วิจัยกำหนดขอบเขตที่ใช้ในการศึกษาครอบคลุมพื้นที่ทั้งหมด 2 เขตเลือกตั้งระดับเทศบาลตำบลแม่ใจ ที่ตั้งอยู่ใน อ.สันทราย จ.เชียงใหม่ ประกอบด้วย

เขตเลือกตั้งที่ 1

1.หมู่บ้านแม่เตาไห	หมู่ที่ 1 ต.หนองหาร อ.สันทราย
2.หมู่บ้านป่าบง	หมู่ที่ 2 ต.หนองหาร อ.สันทราย
3.หมู่บ้านป่าขาม ห้วยเกียง	หมู่ที่ 3 ต.หนองหาร อ.สันทราย
4.หมู่บ้านแม่ใจ	หมู่ที่ 4 ต.หนองหาร อ.สันทราย

5.หมู่บ้านเกษตรใหม่	หมู่ที่ 10 ต.หนองหาร อ.สันทราย
6.หมู่บ้านบ้านไร่สหกรณ์	หมู่ที่ 11 ต.หนองหาร อ.สันทราย
7.หมู่บ้านแม่ใจใหม่	หมู่ที่ 12 ต.หนองหาร อ.สันทราย

เขตเลือกตั้งที่ 2

8.หมู่บ้านสหกรณ์นิคม	หมู่ที่ 5 ต.หนองหาร อ.สันทราย
9.หมู่บ้านทุ่งป่าเกิด	หมู่ที่ 6 ต.หนองหาร อ.สันทราย
10.หมู่บ้านทุ่งหมื่นน้อย	หมู่ที่ 9 ต.หนองหาร อ.สันทราย
11.หมู่บ้านพัฒนาทรายแก้ว	หมู่ที่ 13 ต.ป่าไผ่ อ.สันทราย
12.หมู่บ้านแม่คู่ หนองทราย	หมู่ที่ 5 ต.ป่าไผ่ อ.สันทราย
13.หมู่บ้านหลังมื่น	หมู่ที่ 10 ต.ป่าไผ่ อ.สันทราย
14.หมู่บ้านหนองห้าง	หมู่ที่ 4 ต.หนองจ่อม อ.สันทราย
15.หมู่บ้านศรีสหกรณ์	หมู่ที่ 7 ต.หนองหาร อ.สันทราย

1.8 กรอบแนวคิดที่ใช้ในการศึกษา

